

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL L. S. IR NORDEA BANK AB GINČO NAGRINĖJIMO**

2017 m. balandžio 19 d. Nr. 242-161

Vilnius

Lietuvos bankas gavo L. S. (toliau – pareiškėja) atstovaujančios advokato padėjėjos A. F. (toliau – pareiškėjos atstovė) pateiktą kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti ginčą, kilusį tarp pareiškėjos ir *Nordea Bank AB*, veikiančio per Lietuvoje įsteigtą filialą, (toliau – bankas) dėl banko veiksmų, kuriais galėjo būti pažeistos pareiškėjos teisės.

N u s t a t y t a:

2009 m. rugsėjo 11 d. pareiškėja, jos buvęs sutuoktinis E. S. ir bankas sudarė kreditavimo sutartį Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Sutartis), kuria pareiškėjai ir E. S. buvo suteiktas 55 607,04 Eur kreditas, skirtas butui su rūsiu, esančiam adresu: (*duomenys neskelbtini*) pirkti. Sutarties 4.1 papunktyje nurodyta kredito išmokėjimo sąlyga – apdrausti banko naudai įkeičiamą turtą UAB „Būsto paskolų draudimas“. Atsižvelgdami į tai, pareiškėja ir draudikas 2009 m. rugsėjo 14 d. sudarė būsto kredito draudimo sutartį (toliau – Draudimo sutartis), kurią patvirtina draudimo liudijimas Nr. (*duomenys neskelbtini*), ir pareiškėja sumokėjo 1 696,01 Eur draudimo įmoką. Draudimo liudijime nurodyta, kad draudėjai pagal šią sutartį yra pareiškėja ir E. S., o naudos gavėjas – bankas.

Kai mokėjimai pagal Sutartį buvo pradelsti daugiau kaip 120 kalendorinių dienų, 2015 m. liepos 28 d. bankas išsiuntė pareiškėjai reikalavimą sumokėti skolą.

2015 m. rugsėjo 9 d., kai mokėjimai buvo pradelsti daugiau kaip 160 kalendorinių dienų, bankas išsiuntė pranešimą pareiškėjai apie vienašališką Sutarties nutraukimą, o 2015 m. spalio 9 d. vienašališkai nutraukė Sutartį. 2015 m. rugsėjo 9 d. pranešime bankas taip pat informavo pareiškėją, kad kreipsis į UAB „Būsto paskolų draudimas“ dėl draudimo išmokos išmokėjimo.

Nutraukęs Sutartį, 2015 m. spalio 30 d. bankas pateikė paraišką UAB „Būsto paskolų draudimas“ dėl draudimo išmokos mokėjimo ir iš minėtos bendrovės gavo 2015 m. lapkričio 13 d. raštą dėl papildomų dokumentų pateikimo iki 2015 m. gruodžio 13 d.

Kadangi pareiškėja pardavė įkeistą butą, jo pirkėjai 2016 m. gegužės 10 d. į banko atsiskaitomąją sąskaitą pervedė sutartą sumą – 55 649,70 Eur. Iš pervestų pinigų atskaičius įsiskolinimą bankui, pareiškėjai grąžinti 244,94 Eur.

Pareiškėja nesutinka su banko apskaičiuotu skolos, palūkanų ir delspinigių dydžiu ir banko taikytomis 16 proc. įsipareigojimų nevykdymo palūkanomis, taip pat nepritaria tam, kad bankas delsė kreiptis į UAB „Būsto paskolų draudimas“ dėl draudimo išmokos, įvykus draudžiamajam įvykiui, mokėjimo. Kreipimesi Lietuvos bankui nurodoma, kad 2013 metais, nusprendusi skirtis su E. S. ir susidūrusi su finansiniais sunkumais (išlaikyti butą ir mokėti įmokas turėjo viena pareiškėja), pareiškėjai ne kartą kreipėsi į banką ir informavo apie atsiradusius finansinius sunkumus, tačiau bankas, pareiškėjos atstovės teigimu, į tai neatsižvelgė ir vienašališkai nutraukė Sutartį. Pareiškėjos atstovė nurodo, kad pareiškėja reikalavo, kad Sutartis būtų nutraukta ir bankas kreiptųsi į UAB „Būsto paskolų draudimas“, tačiau bankas pareiškėjos reikalavimą įvykdyti vis delsė ir pranešimą apie Sutarties nutraukimą atsiuntė tik tada, kai nesumokėtos kredito palūkanos pasiekė daugiau nei 760 Eur, o laiku negrąžinta kredito dalis sudarė net daugiau nei 680 Eur.

Pareiškėjos atstovės teigimu, UAB „Būsto paskolų draudimas“ dar 2015 m. lapkričio 13 d. raštu Nr. (*duomenys neskelbtini*) įpareigojo banką iki 2015 m. gruodžio 13 d. pateikti papildomus dokumentus, kuriais tik bankas disponavo ir kurie buvo reikalingi draudžiamojo įvykio tyrimui ir sprendimui dėl draudimo išmokos dydžio priimti, tačiau bankas šio įpareigojimo neįvykdė, t. y. nepateikė prašomų dokumentų iki pat 2016 m. gegužės 10 d., kada buvo visiškai atsiskaityta su banku. Pareiškėjos atstovė mano, kad bankas taip pat tinkamai nepaaiškino ir nenurodė, dėl kokių priežasčių ignoravo UAB „Būsto paskolų draudimas“ 2015 m. lapkričio 13 d. raštą Nr. (*duomenys neskelbtini*) ir jame išdėstytą prašymą pateikti papildomus dokumentus: pareiškėjos atstovė daro prielaidą, kad tokį įpareigojimą bankas pamiršo ir vėliau pareiškėjai nurodė, kad UAB „Būsto paskolų draudimas“ prašomus dokumentus galėjo pateikti pati pareiškėja ir jos buvęs sutuoktinis, tokiu būdu jiems nepagrįstai perkeldamas papildomų dokumentų pateikimo pareigą. Kreipimesi pareiškėjos atstovė taip pat nurodo, kad bankas, suprasdamas, kad nutraukus Sutartį pradėdamos taikyti 16 proc. dydžio metinės įsipareigojimų nevykdymo palūkanos, sąmoningai vilkino laiką ir visais įmanomais būdais stengėsi vengti pateikti dokumentus UAB „Būsto paskolų draudimas“ dėl draudimo išmokos išmokėjimo. Pareiškėjos atstovės manymu, jeigu pareiškėja būtų tai žinojusi, dar 2015 m. lapkričio mėnesį būtų radusi įkeisto buto pirkėjus ir nebūtų laukusi draudimo išmokos. Dėl šios priežasties, pareiškėjos atstovės teigimu, pareiškėjai nesuprantama, kodėl, bankui nuo 2015 m. gruodžio 13 d. iki 2016 m. gegužės 10 d. delsus sutvarkyti dokumentus dėl draudimo išmokos išmokėjimo, kai ne dėl pareiškėjos kaltės dokumentai nebuvo pateikti, pareiškėja už šį laikotarpį turi mokėti 16 proc. įsipareigojimų nevykdymo palūkanas už prastovą dėl banko kaltės. Kreipimesi nurodoma, kad, pareiškėjos nuomone, 16 proc. įsipareigojimų nevykdymo palūkanos yra neproporcingai didelės, o jų taikymas laikotarpiu nuo 2015 m. gruodžio 13 d. iki 2016 m. gegužės 10 d. yra nepagrįstas ir nesąžiningas pareiškėjos atžvilgiu. Kreipimesi prašoma panaikinti banko taikytas įsipareigojimų nevykdymo palūkanas, priskaičiuotas už laikotarpį nuo 2015 m. gruodžio 13 d. iki 2016 m. gegužės 10 d., šio prašymo netenkinus – taikytas įsipareigojimų nevykdymo palūkanas sumažinti iki 8 proc., taip pat įpareigoti banką grąžinti pareiškėjos UAB „Būsto paskolų draudimas“ sumokėtą draudimo įmoką – 1 696,01 Eur.

Bankas nesutinka su pareiškėjos reikalavimais ir atsiliepime Lietuvos bankui nurodo, kad pareiškėjos prašymu yra jai pateikęs skolos ir kitų mokėjimų detalizaciją. Banko nuomone, apskaičiuotas skolos dydis yra tikslus, o pareiškėjai buvo išsamiai paaiškinta, kaip susidarė jos skola bankui, pagrįstas jos dydis. Bankas atkreipia dėmesį, kad Sutartis buvo nutraukta kredito gavėjams visiškai nemokant įmokų pagal Sutartį 7 mėnesius, tad bankas *de facto* akivaizdžiai taikė teismų praktiką ir gerąją praktiką atitinkančius sutarties nutraukimo terminus, o sprendimas nutraukti Sutartį priimtas tik dėl ilgalaikio ir nuolatinio vėlavimo tinkamai vykdyti prievolę. Bankas atkreipia dėmesį, kad prievolė pagal Sutartį buvo įvykdyta pareiškėjos prašymu bankui leidus parduoti įkeistą turtą, pareiškėjai žinant banko nurodytą skolos dydį ir jo neginčijant. Bankas, vadovaudamasis kreipimesi pareiškėjos išdėstytomis aplinkybėmis, teigia, kad pati pareiškėja pripažįsta, kad Sutartį netinkamai vykdė dėl nepalankiai susiklosčiusių aplinkybių – skyrybų su vyru ir pastarojo atsisakymo kooperuotis vykdant Sutartį, o pati viena pareiškėja negalėjo vykdyti Sutarties. Be to, banko vertinimu, pareiškėja pripažįsta, kad bankas iš esmės teisingai apskaičiavo įsipareigojimų nevykdymo palūkanas, tik ginčija jos pasirašytoje Sutartyje nurodytą šių palūkanų procento dydį. Bankas pažymi, kad dėl pirmiau nurodytų priežasčių, o ne dėl to, kad abejotų savo teise taikyti įsipareigojimų nevykdymo palūkanas pareiškėjai netinkamai vykdant Sutartį ar abejotų tokių palūkanų dydžio pagrįstumu, geranoriškai pasiūlė pareiškėjai (*konfidenciali informacija neskelbtina*)¹, tačiau pareiškėja, banko teigimu, nesutiko ginčo išspręsti taikiai. Bankas mano, kad dėjo maksimalias pastangas ginčą išspręsti taikiai ir darė nuolaidas, tačiau, pareiškėjai atsisakius priimti pateiktą pasiūlymą, bankas jo nesirengia kartoti ir prašo pareiškėjos reikalavimus atmesti kaip nepagrįstus.

¹ (*konfidenciali informacija neskelbtina*).

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Kaip matyti iš Lietuvos bankui pateiktos medžiagos, nagrinėjamu atveju ginčas tarp šalių yra kilęs dėl pareiškėjai pritaikytų 16 proc. įsipareigojimų nevykdymo palūkanų ir banko veiksmų (neveikimo), pateikiant dokumentus UAB „Būsto paskolų draudimas“ dėl draudimo išmokos išmokėjimo.

Dėl vienašališko sutarties nutraukimo

Pareiškėjos atstovė, dėstydamą argumentus, kuriais grindžiami banko atžvilgiu keliami pareiškėjos reikalavimai, be kita ko, nurodo, kad pareiškėja, susidūrusi su finansiniais sunkumais, ne kartą kreipėsi į banką ir informavo apie pablogėjusią finansinę padėtį, tačiau bankas, pareiškėjos atstovės teigimu, į tai neatsižvelgė ir vienašališkai nutraukė Sutartį. Pareiškėjos atstovė taip pat abejoja Sutarties sąlygos², kuria vadovaudamasis bankas vienašališkai nutraukė Sutartį, sąžiningumu ir atitiktimi teismų formuojamai praktikai. Kita vertus, kreipimesi Lietuvos bankui pareiškėjos atstovė kartu nurodo, kad pareiškėja, negalėdama laiku ir tinkamai vykdyti iš Sutarties kylančių įsipareigojimų bankui, reikalavo, kad Sutartis būtų nutraukta ir bankas kreiptųsi į UAB „Būsto paskolų draudimas“, tačiau bankas delsė įvykdyti pareiškėjos reikalavimą ir pranešimą apie Sutarties nutraukimą atsiuntė tik tada, kai nesumokėtos kredito palūkanos pasiekė daugiau nei 760 Eur, o laiku negrąžinta kredito dalis sudarė net daugiau nei 680 Eur.

Vertinant banko veiksmų, vienašališkai nutraukiant Sutartį, pagrįstumą, atkreiptinas dėmesys į tai, kad Sutartis vienašališkai buvo nutraukta, kai mokėjimai pagal Sutartį buvo pradėti daugiau kaip 160 kalendorinių dienų, o pranešimą su raginimu sumokėti skolą bankas pareiškėjai išsiuntė 2015 m. liepos 28 d., t. y. mokėjimams pagal Sutartį vėluojant daugiau nei 120 kalendorinių dienų.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, nagrinėdamas kreditavimo sutarties sąlygas, suteikiančios teisę kreditoriui vienašališkai nutraukti tokią sutartį, sąžiningumą, savo praktikoje yra konstatavęs, kad „kreditavimo sutarties nutraukimą reglamentuojančios sąlygos ta apimtimi, kuria jos suteikia kreditoriui teisę, jei kredito gavėjas sutartyje nustatytais terminais negrąžina bankui bent vienos kredito dalies, nutraukti kreditavimo sutartį ir reikalauti iki sutarties nutraukimo termino suėjimo sugrąžinti visą paimtą kreditą, palūkanas, delspinigius bei kitus sutartyje numatytus mokėjimus, prieštarauja bendriesiems sąžiningumo reikalavimams ir iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo (kredito gavėjo) nenaudai (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.188 str. 1 d. ir 2 d.), todėl pripažintinos negaliojančiomis *ab initio*³ (Civilinio kodekso 6.188 str 7 d.)“ (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-272/2011; 2012 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-297/2012).

² Sutarties bendrosios dalies 13.1 papunktyje nustatyta, kad „Jeigu Kredito gavėjas nesumoka laiku pagal Mokėjimo grafiką mokėtino Kredito Go dalies ir / arba yra priskaičiuotų palūkanų ilgiau kaip 10 (kalendorinių) dienų, Bankas praneša apie tai Kredito gavėjui ir nustato papildomą ne trumpesnę nei 10 (kalendorinių) dienų terminą įsiskolinimui padengti. Jei Kredito gavėjas per minėtą terminą nepadengia įsiskolinimo, Bankas turi Lietuvos Respublikos įstatymų suteiktą teisę reikalauti grąžinti prieš terminą visą Kreditą, priklausančias palūkanas, kompensuoti Reinvestavimo kaštus ir sumokėti kitas pagal Sutartį mokėtinas sumas bei nutraukti Sutartį.“

³ liet. nuo pradžių.

Sprendžiant, ar bankas nagrinėjamu atveju pagrįstai ir teisėtai vienašališkai nutraukė Sutartį, verta paanalizuoti ir gerąją praktiką šiuo klausimu įtvirtinančias Lietuvos banko Priežiūros tarnybos direktoriaus 2013 m. rugsėjo 3 d. sprendimu Nr. 241-181 patvirtintas Įsiskolinimų, susidariusių klientams nesilaikant finansinių įsipareigojimų pagal kredito sutartis, valdymo gaires (toliau – Gairės). Remiantis Gairių 14 punktu, prieš nutraukdama kredito sutartį ar pareikalaudama sugrąžinti visą skolą prieš terminą nenutraukiant kredito sutarties, kredito įstaiga turėtų išnaudoti visas objektyviai įmanomas galimybes ir tinkamas priemones, nesukeliant kredito įstaigai neadekvačiai neigiamų pasekmių, išsaugoti kredito sutartį, o teise vienašališkai nutraukti kredito sutartį ar teise pareikalauti sugrąžinti visą skolą prieš terminą nenutraukiant kredito sutarties pasinaudoti tik kaip kraštutine priemone. Pagal Gairių 16 punktą, ilgiau nei 90 kalendorinių dienų besitęsiantis finansinių įsipareigojimų nevykdymas gali būti laikomas esminiu kredito sutarties pažeidimu, suteikiančiu teisę kredito įstaigai nutraukti kredito sutartį ar pareikalauti sugrąžinti visą skolą prieš terminą nenutraukiant kredito sutarties, nebent šalys susitarę kitaip. Nustačiusi, kad finansiniai įsipareigojimai yra nevykdomi ilgiau nei 90 kalendorinių dienų, kredito įstaiga turėtų apie tai raštu informuoti klientą kredito sutartyje su klientu sutartu būdu, nustatydama protingą papildomą terminą (ne trumpesnę nei 30 kalendorinių dienų) prievolei įvykdyti (Gairių 17 punktas).

Įvertinus pirmiau minėtą kasacinio teismo ir Gairėse įtvirtintą gerąją praktiką ir atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjamu atveju bankas Sutartį nutraukė, kai mokėjimai pagal Sutartį buvo pradelsti daugiau kaip 160 kalendorinių dienų, o pranešimą su raginimu sumokėti skolą išsiuntė mokėjimams pagal Sutartį vėluojant daugiau nei 120 kalendorinių dienų, t. y. 30 dienų ilgiau, nei Gairėse nurodytas minimalus finansinių įsipareigojimų nevykdymo terminas kredito sutarčiai nutraukti, darytina išvada, kad banko veiksmai tarp šalių kilusio ginčo atveju neprieštarauja nei kasacinio teismo formuojamai praktikai ir išaiškinimui, nei gerajai praktikai, įtvirtintai Gairėse. Šie banko veiksmai, atsižvelgiant ir į tai, kad duomenų, jog pareiškėja būtų siekusi nutraukti Sutartį anksčiau joje nustatyto termino, perduoti įkeistą turtą ir dėl to būtų kreipusis į banką, ginčo bylos medžiagoje nėra ir nagrinėjant ginčą nenustatyta, taip pat negali būti vertinami kaip nepagrįstai vilkinę vienašališko Sutarties nutraukimo procesą.

Dėl pareiškėjos skolos ir įsipareigojimų nevykdymo palūkanų dydžio pagrįstumo

Nors kreipimesi pareiškėjos atstovė nurodo, kad pareiškėja nesutinka su įsiskolinimo dydžiu ir prašo įvertinti banko apskaičiuotą skolą, palūkanas ir delspinigius, vis dėlto atkreiptinas dėmesys į tai, kad pareiškėja nepateikė argumentų, pagrindžiančių jos abejones dėl banko atliktų skaičiavimų, ir (ar) nenurodė, kokie skolą sudarę dydžiai neatitiko šalių susitarimo sąlygų, įtvirtintų Sutartyje. Banko kartu su atsiliepimu pateiktos skolos ir atliktų mokėjimų pagal Sutartį detalizacijos nesudaro pagrindo abejoti, kad bankas pagrįstai apskaičiavo įsiskolinimo pagal Sutartį dydį: banko pateiktos skolos ir atliktų mokėjimų pagal Sutartį detalizacijos nesudaro pagrindo manyti, kad įmokos, pradelstų mokėjimų sumos ir netesybos banko buvo apskaičiuotos nesilaikant Sutartyje įtvirtintų šalių susitarimų (palūkanų apskaičiavimo tvarkos ir terminų, netesybų dydžio ir taikymo pagrindų).

Remiantis kreipimesi pareiškėjos atstovės dėstomomis aplinkybėmis, galima teigti, kad pareiškėja skolos dydžio nepagrįstumą iš esmės sieja su įsipareigojimų nevykdymo palūkanų taikymu, taip pat ginčija ir konkretų jų dydį – 16 proc. metinių palūkanų nuo visos laiku nesumokėtos sumos.

Vertinant pareiškėjos reikalavimo netaikyti įsipareigojimų nevykdymo palūkanų arba jas sumažinti per pusę pagrįstumą, reikėtų atsižvelgti į palūkanų taikymo klausimus analizuojančią kasacinio teismo praktiką. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje ne kartą konstatuota, kad tos palūkanos, kurios mokamos už pinigines prievolės įvykdymo termino praleidimą, atlieka kompensuojamąją funkciją. Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad *skolininkas, pažeidęs piniginę prievolę, tol, kol neatlygina kreditoriui jo patirtų nuostolių, naudojasi kreditoriaus lėšomis, todėl*

privalo už termino prievolei įvykdyti praleidimą mokėti sutarčių ar įstatymo nustatytas palūkanas, kurios yra laikomos minimaliais kreditoriaus nuostoliais (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.37, 6.210, 6.261 straipsniai). Šios palūkanos tampa skolininko vykdytiną prievolės dalimi ir turi būti sumokamos visais atvejais, kai vėluojama sumokėti, t. y. jos atlieka kreditoriaus nuostolių kompensavimo funkciją (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. birželio 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-411/2006; 2003 m. rugsėjo 18 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-7-751/2003; 2003 m. gruodžio 17 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-1190/2003; 2005 m. lapkričio 14 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-572/2005; 2006 m. rugsėjo 13 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-468/2006; kt.).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje taip pat išaiškinta, kad Civilinio kodekso 6.874 straipsnio 1 dalyje ir 6.210 straipsnyje nustatytos palūkanos kompensuoja minimalius kreditoriaus nuostolius dėl tolesnio naudojimosi pinigais po sutarties įvykdymo termino praleidimo. Tokias palūkanas pagal įstatymą turi teisę gauti visi kreditoriai, kuriems piniginės prievolės nebuvo įvykdytos laiku ir kurie su skolininkais sutartyse nenustatė kitokių tokio prievolės nevykdymo padarinių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-400/2011 ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika). Taigi įstatymų leidėjas įtvirtino prezumpciją, kad, praleidus piniginės prievolės įvykdymo terminą, kreditorius nuostolius negautų pajamų pavidalu patiria visada, todėl skolininkas, praleidęs piniginės prievolės įvykdymo terminą, privalo mokėti už termino praleidimą sutarčių ar įstatymų nustatytas palūkanas, kurios yra laikomos minimaliais kreditoriaus patirtais nuostoliais (Civilinio kodekso 6.261 straipsnis). Kaip pažymima kasacinio teismo praktikoje, *įstatymų leidėjas preziumuoja, kad nuostolių atsiranda dėl fakto, jog prievolė neįvykdyta laiku, ir numato jų minimalų kompensavimą (Civilinio kodekso 6.260 straipsnio 2 dalis, 6.261 straipsnis)* (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. rugsėjo 13 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-7-751/2003; taip pat žr. 2003 m. rugsėjo 22 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje Nr. 3K-3-830/2003; 2005 m. rugsėjo 28 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje Nr. 3K-3-434/2005; kt.). Šiuo atžvilgiu palūkanos yra aprioriniai nuostoliai, nes nereikalaujama įrodyti nei jų patyrimo (atsiradimo) fakto, nei realios atsiradimo ateityje rizikos. Pažymėtina, kad, pagal Civilinio kodekso 6.37 straipsnio 3 dalį, kai palūkanų dydį nustato įstatymai, šalys gali raštu susitarti ir dėl didesnių palūkanų, jeigu toks susitarimas neprieštarauja įstatymams ir sąžiningumo bei protingumo principams. Pagrindas taikyti įstatymų nustatytą palūkanų dydį yra šalių susitarimo dėl palūkanų dydžio nebuvimas.

Atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjamu atveju skola, nutraukus Sutartį, nebuvo gražinta nustatytu terminu, darytina išvada, kad bankas, kaip kreditorius, turėjo teisę reikalauti nuostolių atlyginimo, – t. y. taikyti Sutartyje nustatytas įsipareigojimų nevykdymo palūkanas, todėl nėra pagrindo vertinti jų taikymo kaip neteisėto.

Vertinant pareiškėjos reikalavimą per pusę sumažinti metinių įsipareigojimų nevykdymo palūkanas (t. y. nuo 16 proc. iki 8 proc.), pažymėtina, kad palūkanų, atliekančių kompensavimo funkciją, mažinimo pagrindai įtvirtinti įstatyme. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas Civilinio kodekso 6.37 straipsnio nuostatas, yra nurodęs kad, pirma, teismas gali mažinti tik susitarimu nustatytas didesnes negu įstatyme nustatytos palūkanas, antra, sutartinės palūkanos mažinamos tik esant dviem pagrindams: *susitarimas dėl didesnių palūkanų prieštarauja įstatymams* (Civilinio kodekso 6.37 straipsnio 3 dalis) arba *kai susitarimas dėl didesnių palūkanų prieštarauja sąžiningumo, protingumo principams* (Civilinio kodekso 6.37 straipsnio 3 dalis, 1.5 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. rugsėjo 25 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-1085/2002).

Be to, vadovaujantis kasacinio teismo formuojama praktika, sprendžiant, ar yra pagrindas mažinti palūkanas, turi būti atsižvelgiama į sutarties pobūdį, jos trukmę, paskolos paskirtį, skolininko riziką, taip pat į tai, ar palūkanos prieštarauja viešajai tvarkai ir ar jos neperauga į lupikavimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. rugsėjo 22 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-830/2003), į sutarties sudarymo metu buvusias bankų palūkanų normas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. rugsėjo 22 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-

830/2003; taip pat žr. 2006 m. rugsėjo 13 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje Nr. 3K-3-468/2006) ir kitas aplinkybes. Mažinant palūkanas, kaip ir netesybų mažinimo atveju, taikomas palūkanų santykio su nuostoliais kriterijus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. rugsėjo 13 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-468/2006; 2006 m. kovo 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-7-179/2006).

Kaip buvo minėta pirmiau, bankas, įvertinęs pareiškėjos 2016 m. spalio 3 d. pretenzijoje išdėstytas aplinkybes, nurodė sutinkąs tenkinti jos prašymo dėl įsipareigojimų nevykdymo palūkanų normos mažinimo iki 8 proc. dalį ir apskaičiavo pareiškėjai gražintiną sumą – 2 435,82 Eur, tačiau pareiškėja šio pasiūlymo atsisakė, o bankas pabrėžė pateikto pasiūlymo nekartosiąs.

Vertinant pareiškėjos reikalavimą sumažinti įsipareigojimų nevykdymo palūkanas, pažymėtina tai, kad teisė bankui reikalauti sutartinių netesybų – 16 proc. įsipareigojimų nevykdymo palūkanų nuo laiku nesumokėtos sumos, yra įtvirtinta šalių sudarytoje Sutartyje (8.2 papunktis). Įvertinus banko, kaip kreditoriaus, teisę į nuostolių atlyginimą už laiku neįvykdytą ar netinkamai įvykdytą prievolę (šiuo atveju – gražinti kreditą, sumokėti palūkanas), atsižvelgus į pačių įsipareigojimų nevykdymo palūkanų dydį – 0,043 proc. per dieną, į tai, kad tinkamas prievolės sąlygų (laiku mokėti įmokas) vykdymas tokio pobūdžio sutartyje yra itin svarbus, taip pat į tai, kad įstatymas (Civilinio kodekso 6.37 straipsnio 3 dalis) leidžia sutarties šalims susitarti ir dėl didesnių, nei numatyta įstatyme, palūkanų, manytina, kad tokio dydžio sutartinės netesybos savaime nevertintinos kaip neprotingai didelės, prieštaraujančios įstatymams ir sąžiningumo principui ir neatitinkančios savo kompensacinės paskirties.

Dėl banko pareigos pateikti dokumentus draudimo išmokai gauti

Pareiškėja mano, kad bankas nepagrįstai delsė ir nepateikė UAB „Būsto paskolų draudimas“ prašomų dokumentų, todėl draudimo išmoka, įvykus draudžiamajam įvykiui, nebuvo išmokėta laiku, t. y. iškart po nurodyto termino trūkstantiems dokumentams pateikti ir iki įkeisto turto pardavimo ir visiško įsipareigojimų įvykdymo pagal Sutartį.

Priežastis, kodėl nepateikė UAB „Būsto paskolų draudimas“ prašytų papildomų dokumentų, bankas grindžia tuo, kad bendrovės rašte nurodytas terminas nėra nustatytas įstatymuose arba sutartyse, be to, bankui nedisponuojant prašomais dokumentais, jų gavimas iš trečiųjų asmenų ir pateikimas draudimo bendrovei gali užtrukti kur kas ilgesnį terminą. Banko teigimu, UAB „Būsto paskolų draudimas“ 2015 m. lapkričio 13 d. raštą gavo ir kredito gavėjai, taigi ir pareiškėja, todėl pareiškėja turėjo visas galimybes pati pateikti trūkstamus dokumentus draudimo bendrovei. Banko vertinimu, bet kokių atveju, netgi jei visi prašomi dokumentai būtų pateikti, tai nereiškia, kad UAB „Būsto paskolų draudimas“ nuspręstų mokėti išmoką, be to, tokia išmoka, vadovaujantis UAB „Būsto paskolų draudimas“ ir bankų sudaryta bendradarbiavimo sutartimi ir jos pakeitimais, būtų išmokėta dalimis pagal grafiką per 5 metus.

Vertinant priežastis, kodėl bankas iki nurodytos datos nepateikė UAB „Būsto paskolų draudimas“ prašomų dokumentų, reikėtų įvertinti Draudimo sutartį sudarančių UAB „Būsto paskolų draudimas“ būsto kreditų draudimo taisyklių Nr. 004 nuostatas (toliau – Taisyklės), reglamentuojančias tiek banko, kaip naudos gavėjo, tiek ir pareiškėjos, kaip draudėjos, pareigas, susijusias su informacijos teikimu draudimo bendrovei.

Taisyklių 60 punkte nustatyta, kad, įvykus draudžiamajam įvykiui, draudėjas privalo pateikti draudikui visus su draudžiamuoju įvykiu susijusius dokumentus ir informaciją, nelaikydamas jos komercine paslaptimi, ir leisti draudikui nevaržomai tirti draudėjo įsipareigojimų bankui nevykdymo priežastis (60.2 papunktis), taip pat draudiko reikalavimu pateikti visus turimus dokumentus ir informaciją apie draudžiamąjį įvykių arba įvykių, kuris gali būti pripažintas draudžiamuoju, aplinkybes ir pasekmes, būtinus draudimo išmokos dydžiui nustatyti (60.4 papunktis). Taisyklių 61 punkte nurodyta, kad, įvykus draudžiamajam įvykiui, naudos gavėjas šių Taisyklių nustatyta tvarka ir terminais privalo draudikui pranešti apie draudžiamąjį įvykį, pateikti visą jo prašomą informaciją ir kreiptis dėl draudimo išmokos.

Vertinant nurodytas Taisyklių nuostatas, teigtina, kad jos įpareigoja tiek draudėją (šiuo atveju – pareiškėją), tiek ir naudos gavėją (šiuo atveju – banką) pateikti draudiko prašomus ir (ar) draudžiamajam įvykiui tirti bei sprendimui dėl draudimo išmokos dydžio priimti būtinus dokumentus.

Remiantis pirmiau minėtomis Taisyklių nuostatomis ir įvertinus banko pateiktus paaiškinimus (UAB „Būsto paskolų draudimas“ nurodytas terminas nėra nustatytas įstatymuose arba sutartyse, dokumentų, kurių bankas neturi, gavimas iš trečiųjų asmenų ir pateikimas draudimo bendrovei gali užtrukti ilgesnį terminą, o pareiškėja žinojo ir turėjo visas galimybes pati pateikti trūkstamus dokumentus draudimo bendrovei), atkreiptinas dėmesys į tai, kad bankas nei pareiškėjai atsakyme į jos pretenziją, nei atsiliepime Lietuvos bankui nepaaiškino ir nenurodė jokių objektyvių priežasčių, kodėl UAB „Būsto paskolų draudimas“ 2015 m. lapkričio 13 d. rašte nurodyti trūkstami dokumentai nebuvo pateikti iki pat 2016 m. gegužės 10 d., kai buvo visiškai padengtas įsiskolinimas pagal Sutartį, taigi kokių dokumentų iš trečiųjų asmenų gavimas ir dėl kokių konkrečių priežasčių užtruko ilgesnį, nei nurodė UAB „Būsto paskolų draudimas“, terminą. Be to, bankas taip pat nepateikė įrodymų, kad būtų kreipęsis į UAB „Būsto paskolų draudimas“ arba siekęs gauti trūkstamus UAB „Būsto paskolų draudimas“ prašomus dokumentus. Nagrinėjamų aplinkybių kontekste abejonių kelia ir tai, ar pareiškėja galėjo pateikti visus UAB „Būsto paskolų draudimas“ prašomus dokumentus, pavyzdžiui, 2015 m. rugsėjo 9 d. pranešimo Nr. (*duomenys neskelbtini*) apie vienašališką Sutarties nutraukimą, siūsto pareiškėjai ir jos buvusiam sutuoktiniui, įteikimo šaknelės arba siūstų vokų kopijas su pašto korespondencijos siuntų numeriais bei žymomis, nurodančiomis siuntų grąžinimo priežastis, arba pažymą iš pašto paslaugas teikiančios įmonės apie pašto korespondencijos siuntų įteikimą ar neįteikimą.

Taip pat pažymėtina, kad nors, kaip teigia bankas, UAB „Būsto paskolų draudimas“ 2015 m. lapkričio 13 d. rašte nurodytas terminas nėra nustatytas Draudimo sutartyje ar teisės aktuose, tačiau manytina, kad jis yra optimalaus, o trumpo termino trūkstamiems dokumentams pateikti nustatymas neabejotinai yra itin svarbus pareiškėjai, kaip draudėjai pagal Draudimo sutartį, kad būtų kuo greičiau padengtas jos įsiskolinimas pagal Sutartį ir kad jis nedidėtų. Be to, prašymą pateikti trūkstamus dokumentus, kurie banko nebuvo pateikti kartu su pranešimu apie draudžiamąjį įvykį, UAB „Būsto paskolų draudimas“ adresavo būtent bankui.

Atkreiptinas dėmesys, kad Civilinio kodekso nuostatos (Civilinio kodekso 6.38 straipsnio 3 dalis, 6.200 straipsnio 2 dalis, 6.208 straipsnio 5 dalis) numato pareigą šalims bendradarbiauti, padėti viena kitai įgyvendinti savo teises ir vykdyti pareigas, kylančias iš sutarties ir (ar) įstatymų, informuoti vienai kitą apie atsiradusias sąlygas, susijusias su prievolės vykdymu, siekti išvengti galimų nuostolių ar juos sumažinti. Civilinio kodekso 6.38 straipsnio 3 dalyje ir 6.200 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta sutarties šalių pareiga vykdyti prievolės kuo ekonomiškiau ir bendradarbiauti reiškia, kad šalys privalo padėti viena kitai įgyvendinti sutartines teises ir vykdyti sutartines pareigas, dėti visas pastangas, kad būtų pasiektas sutarties tikslas. Taigi bendradarbiavimo principas reikalauja, kad šalys sudarytų tinkamas sąlygas įvykdyti prievolę, prireikus keistųsi informacija, reikšminga prievolei įvykdyti, laiku praneštų apie kylančias prievolės įvykdymo kliūtis. Tik šalims bendradarbiaujant galima užtikrinti, kad prievolė bus įvykdyta tinkamai. Tai, kad sutartinės prievolės šalių veiksmai vykdančios sutartį vertintini ir vieno pagrindinių prievolių vykdymo principų – šalių bendradarbiavimo principo požiūriu, pripažįstama ir kasacinio teismo praktikoje⁴.

⁴Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. gegužės 29 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-795/2002; 2004 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-685/2004; 2009 m. birželio 29 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-277/2009; 2012 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-599/2012; 2015 m. sausio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-88-684/2015; 2015 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-177/2015.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo praktikoje taip pat yra pažymėjęs, kad jeigu pagal sutartį ar jos prigimtį šalis, atlikdama tam tikrus veiksmus, turi dėti maksimalias pastangas sutarčiai įvykdyti, tai ši šalis privalo imtis tokių pastangų, kokių būtų ėmęsis tokiomis pat aplinkybėmis protingas asmuo. Prievolė laikoma įvykdyta netinkamai ją įvykdžius tik iš dalies, praleidus įvykdymo terminą, pažeidus kitas sutartas jos vykdymo sąlygas, bendradarbiavimo pareigą, imperatyviasias teisės normas arba bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gegužės 28 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-327-687/2015). Pareigą bendradarbiauti ir savo teises įgyvendinti sąžiningai turi abi sutarties šalys, todėl jos abi turi veikti aktyviai ir atlikti protingumo kriterijų atitinkančius veiksmus, esančius tinkamo šalių bendradarbiavimo prielaida (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. balandžio 27 d. nutartis, priimta civilinėje byloje pagal AB „Citadele“ banko pareiškimą, bylos Nr. 3K-3-189/2012).

Remiantis minėtomis Civilinio kodekso nuostatomis ir ją aiškinančia kasacinio teismo praktika ir atsižvelgus į nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad banko veiksmai (neveikimas) – UAB „Būsto paskolų draudimas“ nurodytu laiku nebuvo pateikti sprendimui dėl draudimo išmokos mokėjimo priimti trūkstami dokumentai, nei bendrovė, nei pareiškėja nebuvo informuotos apie objektyvias priežastis, dėl kurių bankas to negalėjo padaryti laiku, nesiekta bendradarbiauti su pareiškėja ir (ar) draudimo bendrove ir ieškoti geriausių susidariusios padėties sprendimo variantų, negali būti vertinami kaip atitinkantys sutarties (prievolės) šalims keliamą bendradarbiavimo ir kooperavimosi pareigą. Įvertintina ir tai, kad bankas yra profesionalus verslininkas ir savo teikiamų paslaugų srities specialistas, todėl jam neabejotinai keliami didesni nei vidutiniai atidumo, dėmesingumo, rūpestingumo ir apdairumo reikalavimai⁵. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad bankas ne tik galėjo, bet ir turėjo šalių ginčo atveju veikti aktyviau, siekdamas pateikti UAB „Būsto paskolų draudimas“ prašomus dokumentus (kurie banko nebuvo pateikti su pranešimu apie draudžiamąjį įvykį) per draudimo bendrovės nurodytą terminą. Taigi pagrįsta ir protinga preziumuoti, kad bankas galėjo ir turėjo informuoti šalis (draudimo bendrovę ir pareiškėją) apie priežastis, dėl kurių per nustatytą terminą negali pateikti prašomų dokumentų, bendradarbiauti su pareiškėja, siekdamas pateikti trūkstamą informaciją, taigi dėti maksimalias pastangas, kad sprendimas dėl draudimo išmokos būtų priimtas per kuo trumpesnę, kiek tai objektyviai įmanoma, laikotarpį. Laikotarpis nuo UAB „Būsto paskolų draudimas“ 2015 m. lapkričio 13 d. rašte nurodytos datos, t. y. 2015 m. gruodžio 13 d., iki 2016 m. gegužės 10 d., kai buvo visiškai padengtas įsiskolinimas pagal Sutartį, per kurį nebuvo pateikti prašomi dokumentai sprendimui dėl draudimo išmokos priimti ir nei draudimo bendrovė, nei pareiškėja nebuvo informuotos apie priežastis, dėl kurių bankas negalėjo to padaryti laiku, negali būti vertinamas kaip protingas, pagrįstas ir atitinkantis bankui keliamus atidumo, dėmesingumo, rūpestingumo ir apdairumo reikalavimus ir pareigą bendradarbiauti.

Nors, kaip nurodo bankas, aplinkybė, kad UAB „Būsto paskolų draudimas“ gavo visus reikiamus dokumentus sprendimui dėl draudimo išmokos priimti, nereiškia, kad minėta bendrovė neabejotinai priims sprendimą išmokėti draudimo išmoką ir tokį sprendimą priims tą dieną, kai bus gauti visi dokumentai, vis dėlto verta atkreipti dėmesį į tai, kad bankas nenurodė ir ginčo bylos medžiagoje taip pat nėra duomenų apie aplinkybes, kurios galėtų būti pagrindas UAB „Būsto paskolų draudimas“ Taisyklėse numatytais atvejais atsisakyti mokėti draudimo išmoką⁶. Vertinant

⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 15 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-295/2012; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 4 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-123/2013; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. birželio 11 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-317/2014.

⁶ Taisyklių 54 punkte nustatyta, kad draudikas turi teisę nemokėti draudimo išmokos arba ją sumažinti, jeigu naudos gavėjas: „54.1 būsto kreditavimo sutartį nutraukia neatlikęs Taisyklių 7 punkte nurodytų veiksmų ar nesilaikydamas Taisyklių 7 punkte nurodytų terminų; 54.2 gavo visą ar dalinį žalos atlyginimą iš trečiojo asmens; 54.3 turėjo teisę į visos ar dalies žalos atlyginimą iš trečiojo asmens ir dėl savo kaltės ją prarado. Šis punktas netaikomas, jei naudos

dėl banko veiksmų galėjusių atsirasti pareiškėjos nuostolių ir jų dydžio klausimą, atkreiptinas dėmesys į Taisyklių 51 punktą, pagal kurį sprendimas dėl draudimo išmokos mokėjimo turi būti priimtas ir draudžiamąjį įvykio aktas turi būti surašytas per 25 kalendorines dienas nuo visų šių Taisyklių 50 punkte nurodytų dokumentų gavimo. Vadovaujantis Taisyklių 53 punktu, priėmus sprendimą išmokėti draudimo išmoką, draudikas per 5 kalendorines dienas nuo sprendimo priėmimo dienos išmoka draudimo išmoką naudos gavėjui. Įvertinus šias Taisyklių nuostatas ir tai, kad UAB „Būsto paskolų draudimas“ banko prašė trūkstantis dokumentus pateikti iki 2015 m. gruodžio 13 d., o duomenų, kad bankas būtų kreipęsi į UAB „Būsto paskolų draudimas“ dėl negalėjimo iki nurodytos datos dėl objektyvių priežasčių pateikti prašomų dokumentų, nėra, pagrįsta teigti, kad sprendimas dėl draudimo išmokos galėjo būti priimtas iki 2016 m. sausio 8 d. Atsižvelgus į tai, laikytina, kad draudimo išmoka turėjo būti išmokėta 2016 m. sausio 12 d.

Pažymėtina, kad banko nurodyta aplinkybė, kad pagal UAB „Būsto paskolų draudimas“ ir banko sudarytą susitarimą tokia draudimo išmoka būtų išmokėta dalimis pagal grafiką per 60 mėnesių, nereiškia, kad dėl banko ir UAB „Būsto paskolų draudimas“ susitarimo, apie kurio sąlygas pareiškėja nebuvo informuota ir jų neturėjo žinoti, pareiškėjos įsiskolinimas pagal Sutartį nuo Taisyklėse nurodytos datos, kurią draudimo išmoka turi būti išmokėta, nebūtų laikomas padengtu pagal Draudimo sutartyje (draudimo liudijime) nurodytą draudimo sumą. Draudimo liudijime nurodyta, kad „draudimo suma: 100 proc. negrąžinto būsto kredito, t. y. 55 607,04 Eur, būsto kreditavimo sutartyje nustatyto dydžio naudos gavėjo negautų palūkanų už draudimo taisyklių 47.2 punkte nurodytą terminą suma.“ Taisyklių 47.2 papunktyje nurodyta, kad „būsto kreditavimo sutartyje nustatyto dydžio banko negautomis palūkanomis būsto kreditavimo sutarties nutraukimo momentu už laikotarpį, kurio pradžia skaičiuojama nuo to mėnesio, už kurį būsto kredito gavėjas pirmą kartą nesumokėjo tą mėnesį mokėtinų palūkanų ar jų dalies už būsto kreditą, tačiau ne ilgiau kaip už 2 (du) mėnesius ir ne daugiau begu banko negautos palūkanos.“

Verta pažymėti ir tai, kad bankas 2015 m. rugsėjo 9 d. rašte Nr. (*duomenys neskelbtini*), įspėdamas pareiškėją apie vienašališką Sutarties nutraukimą ir ketinimą kreiptis į UAB „Būsto paskolų draudimas“, kartu pažymėjo, kad išmokėjusi draudimo išmoką bankui bendrovė įgis teisę regresu tvarka pareikalauti, kad pareiškėja padengtų visą bankui sumokėtą išmoką. Informacija apie draudimo išmokos mokėjimo sąlygas – tai, kad, remiantis UAB „Būsto paskolų draudimas“ ir bankų sudaryta bendradarbiavimo sutartimi ir jos pakeitimais, nuo 2013 m. draudimo išmokos mokamos dalimis pagal grafiką per 5 metus, pirmiau minėtame banko rašte pareiškėjai nebuvo nurodyta.

Vertinant pareiškėjos banko atžvilgiu keliamo reikalavimo netaikyti įsipareigojimų nevykdymo palūkanų arba jas sumažinti per pusę, kaip pareiškėjos nuostolius, atsiradusius dėl banko veiksmų (neveikimo) nepateikiant trūkstantį dokumentų UAB „Būsto paskolų draudimas“, pagrįstumą, paminėtina ir tai, kad pareiškėja pirmiau minėtame UAB „Būsto paskolų draudimas“ 2015 m. lapkričio 13 d. rašte taip pat buvo informuota apie trūkstantis dokumentus, todėl galėjo kooperuotis ir bendradarbiauti su banku ir, tikėtina, dalį dokumentų (pavyzdžiui, turto draudimo liudijimo galiojimą (sumokėtą draudimo įmoką) patvirtinančius dokumentus) galėjo pateikti UAB „Būsto paskolų draudimas“. Pareiškėjos atstovė kartu su kreipimusi nepateikė duomenų ir juos pagrindžiančių įrodymų, kad pareiškėja būtų kreipusis į banką dėl trūkstantį dokumentų UAB „Būsto paskolų draudimas“ nepateikimo.

Pažymėtina, kad asmuo, neįvykęs ar netinkamai įvykęs savo sutartinę prievolę, privalo atlyginti kitai sutarties šaliai šios patirtus nuostolius, sumokėti netesybas (baudą, delspinigius) (Civilinio kodekso 256 straipsnio 2 dalis). Civilinė atsakomybė galima tik nustačius jos sąlygas: neteisėtus veiksmus, nuostolius, priežastinį ryšį tarp nuostolių ir neteisėtų veiksmų, kaltę (Civilinio kodekso 6.246–6.249 straipsniai). Pagal Civilinio kodekso 6.247 straipsnį, atlyginami tik tie

gavėjas dėl draudiko kaltės prarado teisę kreiptis dėl žalos išieškojimo iš trečiojo asmens; 54.4 tyčia ar dėl neatsargumo nepraneša apie draudžiamąjį įvykį Taisyklėse nustatyta tvarka, išskyrus atvejus, kai įrodoma, kad apie draudžiamąjį įvykį draudikas sužinojo laiku.“

nuostoliai, kurie susiję su veiksmais (veikimu, neveikimu), nulėmusiais skolininko civilinę atsakomybę tokiu būdu, kad nuostoliai pagal jų ir civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksmy (veikimo, neveikimo) rezultatu. Tai reiškia, kad taikant civilinę atsakomybę atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję priežastiniu ryšiu su tam tikrais neteisėtais skolininko (nagrinėjamu atveju – banko) veiksmais.

Atsižvelgiant į visas pirmiau konstatuotas aplinkybes – tikėtiną draudimo išmokos išmokėjimo terminą ir dydį, laikotarpį, už kurį pareiškėjai buvo priskaičiuotos įsipareigojimų nevykdymo palūkanos, darytina išvada, kad nebuvo nustatyto priežastinio ryšio tarp banko netinkamo bendradarbiavimo pareigos įvykdymo teikiant trūkstantus dokumentus UAB „Būsto paskolų draudimas“ ir *visų* pareiškėjai priskaičiuotų įsipareigojimų nevykdymo palūkanų.

Vertinant pareiškėjos nuostolius, galėjusius atsirasti dėl banko veiksmy (neveikimo), svarbu paminėti, kad, pagal vieną iš pagrindinių civilinės atsakomybės principų – visiško žalos atlyginimo principą, nukentėjusį būtina grąžinti į padėtį, kokia būtų buvusi nepadarius jam žalos, išskyrus atvejus, kai įstatymai ar sutartis nustato ribotą atsakomybę (Civilinio kodekso 6.251 straipsnio 1 dalis). Civilinėje teisėje turtinė žala suprantama kaip asmens turtiniai praradimai, dėl kurių nukenčia jo turtinė padėtis. Tarp jų – ir išlaidos, patirtos dėl kito asmens neteisėtų veiksmy (Civilinio kodekso 6.249 straipsnio 1 dalis)⁷. Remiantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimais, pažymėtina, kad sutartine teise iš esmės ginamas lūkesčių interesas. Tai reiškia, kad šalis tikisi atsidurti tokioje padėtyje, kurioje ji būtų, jei būtų tinkamai įvykdyta sutartis, todėl taikant sutartinę atsakomybę siekiama užtikrinti, kad nukentėjusioji šalis tokioje padėtyje ir atsidurtų.

Atsižvelgus į netinkamą sutartinių prievolių, kylančių iš Draudimo sutarties, vykdymą, lėmusį ir pareiškėjos nuostolių (pritaikytų įsipareigojimų nevykdymo palūkanų dydį) atsiradimą, ir įvertinus visas nustatytas aplinkybes, tarp jų ir banko, kaip Sutarties šalies, pareigos bendradarbiauti ir kooperuotis netinkamą įgyvendinimą, taip pat vadovaujantis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais (Civilinio kodekso 1.5 straipsnis), darytina išvada, kad pakankamu ir adekvačiu pareiškėjos žalos, atsiradusios dėl banko veiksmy (neveikimo), atlyginimu turėtų būti laikomas sumokėtų įsipareigojimų nevykdymo palūkanų už laikotarpį nuo 2016 m. sausio 12 d. iki 2016 m. gegužės 10 d. grąžinimas.

Dėl draudimo įmokos grąžinimo.

Kreipimesi taip pat nurodomas pareiškėjos bankui keliamas reikalavimas grąžinti pareiškėjos UAB „Būsto paskolų draudimas“ sumokėtą draudimo įmoką.

Atkreiptinas dėmesys, kad, pagal Taisyklių 71 punktą, draudimo įmokos dalis Taisyklių 70 punkte nustatyta tvarka yra grąžinama, kai draudikas gauna draudėjo rašytinį prašymą grąžinti draudimo įmokos dalį ir banko pranešimą dėl Taisyklių 69.2 ir 69.3 papunkčiuose nurodytos aplinkybės atsiradimo. Vadinasi, draudimo įmokos dalį, esant Taisyklėse numatytiems pagrindams, Taisyklių nustatyta tvarka grąžina būtent UAB „Būsto paskolų draudimas“, kuriai, sudarius Draudimo sutartį, ir buvo sumokėta atitinkama draudimo įmoka. Pažymėtina, kad bankas, atsakydamas į pareiškėjos pretenziją, 2016 m. lapkričio 16 d. rašte Nr. (*duomenys neskelbtini*) yra atkreipęs pareiškėjos dėmesį į šią draudimo įmokos (jos dalies) grąžinimo tvarką.

Įvertinus pirmiau minėtas Taisyklių nuostatas ir atsižvelgiant į tai, kad draudimo įmoka pagal Draudimo sutartį sumokėta UAB „Būsto paskolų draudimas“, draudimo įmokos suma bankas nedisponuoja, taip pat į tai, kad pareiškėjos reikalavimai tenkintini iš dalies, rekomenduojant bankui atlyginti dalį pareiškėjos nuostolių, patirtų sumokėjus įsipareigojimų nevykdymo palūkanas, dėl pirmiau nurodytų priežasčių vertinant, kad draudimo išmoka iki visiško įsiskolinimo pagal Sutartį padengimo galėjo būti išmokėta, pareiškėjos reikalavimas

⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. rugpjūčio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-456-684/2015.

įpareigoti banką gražinti pareiškėjos UAB „Būsto paskolų draudimas“ sumokėtą draudimo įmoką nagrinėjamo ginčo kontekste atmestinas kaip nepagrįstas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.2 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies patenkinti pareiškėjos L. S. reikalavimą – rekomenduoti *Nordea Bank AB* perskaičiuoti pareiškėjos sumokėtas įsipareigojimų nevykdymo palūkanas ir gražinti pareiškėjai sumokėtas įsipareigojimų nevykdymo palūkanas, priskaičiuotas už laikotarpį nuo 2016 m. sausio 12 d. iki 2016 m. gegužės 10 d.

2. Įpareigoti *Nordea Bank AB* per mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie sprendimo rezoliucinės dalies 1 pastraipoje nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). *Nordea Bank AB* neįvykdžius minėtos rekomendacijos, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius